

SXEDIO.F48

1.11.1947 (Ωρα **11.30** το πρωί): ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ **18** ΚΥΠΡΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΩΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΘΝΑΡΧΙΑΣ

Η συνεδρία της Συμβουλευτικής ή Διασκεπτικής Συνέλευσης προσέλαβε πανηγυρικό χαρακτήρα. Πραγματοποιήθηκε στις **11.30** το πρωί της **1ης** Νοεμβρίου **1947** στο κτίριο της Αγγλικής Σχολής στη Λευκωσία με κύρια αποστολή τον καταρτισμό σχεδίου συντάγματος για την Κύπρο.

Στη Διασκεπτική δήλωσαν συμμετοχή **18** Κύπριοι-Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι εκτός από τους εκπροσώπους της Δεξιάς και της Εθναρχίας.

Η σύσκεψη είχε τη δική της ξεχωριστή σημασία γιατί ήταν η πρώτη φορά που συνέρχονταν Έλληνες και Τούρκοι Κύπριοι στην Ιστορία του νησιού με μια τέτοια αποστολή, έστω και διασπασμένοι.

Τους Κυπρίους που δέχθηκαν να μετάσχουν στη Διασκεπτική υποδεχόταν προσωπικά στην είσοδο της Σχολής, ο Αρχιδικαστής Σερ Εντουαρτ Τζάκσον, υπό την προεδρία του οποίου θα πραγματοποιούνταν οι συνεδρίες της Διασκεπτικής.

Στη Διασκεπτική μετέσχαν οι πιο κάτω:

1. Ιωάννης Κληρίδης Δήμαρχος Λευκωσίας.
2. Πλουτής Σέρβας, Δήμαρχος Λεμεσού, πρώην Γ.Γ. του ΑΚΕΛ.
3. Λύσος Σανταμάς, Δήμαχος Λάρνακας
4. Αδάμ Αδάμαντος, δήμαρχος Αμμοχώστου.
5. Ν. Φατήλ, δήμαρχος Λεύκας.
6. Αλή Ρατίμπ, από τα Μανδριά.
7. Σαΐτ Γκαλίπ από τη Λεύκα.
8. Παναγιώτης Χατζήμιχαηλ, από το Βασίλι.
(Οι τρεις τελευταίοι ήσαν μέλη της Κεντρικής Συνεργατικής Τράπεζας).
9. Ιρφάν Χουσεΐν της Τουρκικής Αγροτικής

Ενωσης.

10. Σουμπή Βαναάν, Δημοτικός Σύμβουλος Λάρνακας.

11. Π. Νικολόπουλος, Δήμαρχος Μόρφου.

12. Χασάν Αλή Τσασμάζ, των Τουρκικών Συντεχνιών.

13. Ανδρέας Ζιαρτίδης της Παγκύπριας Εργατικής Ομοσπονδίας.

14. Ανδρέας Φάντης της Παγκύπριας Εργατικής Ομοσπονδίας.

15. Ραούφ Ραΐφ Ντενκτάς, δικηγόρος από τη Λευκωσία.

16. Γεώργιος Π. Αραδιππίωτης από τη Λάρνακα.

17. Χ. Μ. Χούρης από τη Λεμεσό.

18. Σωκράτης Ευαγγελίδης από τη Λευκωσία.

(Οι τέσσερις τελευταίοι μετέσχαν ως πρόσωπα που δεν είχαν καμιά αντιπροσωπευτική ιδιότητα).

Στις 11.30 ακριβώς έφθασε στο χώρο της Αγγλικής Σχολής και ο Κυβερνήτης Λόρδος Ουΐνστερ, ο οποίος αφού επιθεώρησε στρατιωτικό απόσπασμα κατευθύνθηκε στην αίθουσα όπου έχοντας δίπλα του τον Αρχιδικαστή Τζάκσον προσφώνησε τους συγκεντρωθέντες και κήρυξε τις εργασίες της συμβουλευτικής Συνέλευσης.

Ο Κυβερνήτης ήταν σύντομος στην ομιλία του και ανέφερε ότι η συνεδρία τυπική μια και οι εργασίες της ουσιαστικά θα άρχιζαν αργότερα.

Ωστόσο διέψευσε ότι το σχέδιο Συντάγματος ήταν ήδη έτοιμο και κάλεσε τους παρευρεθέντες να εργασθούν για να προσφέρουν στην Κύπρο ευδαιμονία και ευημερία.

Ανέφερε ο Κυβερνήτης:

"Σερ Εντουαρτ Τζάκσον και Κύριοι,

Ο Σερ Εντουαρτ είχε τη καλωσύνη να συγκαλέσει την πρώτη αυτή συνεδρία της Συμβουλευτικής Συνέλευσης σήμερα, για να να μου δώσει την ευκαιρία να σας συναντήσω.

Η συνεδρία αυτή είναι εξ ολοκλήρου τυπική και γίνεται με σκοπό να εγκαινιάσει τη συνέλευση και όχι προς διεξαγωγή εργασιών.

Πράγματι εάν επρόκειτο να γίνουν οποιεσδήποτε εργασίες δεν θα ήμουν εδώ, εφ' όσον, όπως δήλωσα, όταν ανήγγειλα την πρόθεση όπως συγκληθεί η Συνέλευση αυτή, τα μέλη της θα αφευθούν καθ' ολοκληρία ελεύθερα να διευθετήσουν και διεξαγάγουν τις εργασίες της με πλήρη ανεξαρτησία μέσα τους όρους της εντολής και υπό την καθοδήγηση του προέδρου της.

Στη δήλωση εκείνη θα υπάρξει αυστηρά εμμονή και για τούτο, όσο είναι δυνατό να κάμει κανείς προβλέψεις, φαίνεται πιθανόν ότι δεν θα σας απαντήσω ως σώμα ούτε και θα ενδιαφερθώ κατά τροπον άμεσο για τις σκέψεις σας, μέχρις ότου το έργο σας αχθεί εις πέρας και η συμβουλή σας καταστεί διαθέσιμη σε μένα, για να την υποβάλω μαζί με τις συστάσεις μου για τη λήψη απόφασης από την Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητος.

Μια και το έφερε ο λόγος, ας επιληφθώ αμέσως μερικών ισχυρισμών, οι οποίοι διατυπώθηκαν από διάφορους κύκλους, όχι βεβαίως από μέρους οποιουδήποτε από μας, οι οποίοι με ακούετε τώρα και σύμφωνα προς τους οποίους ένα σύνταγμα, για την Κύπρο, έχει στην πραγματικότητα συνταχθεί ήδη στο Λονδίνο και με αυτό ή εκείνο το μέσο, θα επιβληθεί στη νήσο. Δεν υπάρχει ούτε λέξη αλήθειας σε αυτό. Δεν υφίσταται τέτοιο σχέδιο συντάγματος, δεν συζητήθηκε ούτε λέξη μαζί μου, ως προς τις γραμμές που πρέπει να ακολουθήσει το σύνταγμα. Πρέπει να γνωρίζουν όλοι ότι Σερ Εντουαρτ Τζάκσον, ούτε για μια στιγμή θα ασπαζόταν την ιδέα του να προδρεύσει μιας Συνέλευσης, η οποία δεν θα ήταν καθ' ολοκληρία ελεύθερη να εκπληρώσει τον σκοπό της σύγκλησης της. Δεν υπάρχει τίποτε γραμμένο με αόρατη μελάνη στην περγαμηνή στην οποία προσκληθήκατε να γράψετε σύμφωνα προς τους όρους εντολής σας τις "συστάσεις" σας "προς την Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητος για τη μορφή του "Συντάγματος" που θα εγκαθιδρυθεί στο μέλλον.

Επιλαμβάνομαι τις ευκαιρίας αυτής όπως

ευχαριστήσω τον Σερ Εντουαρτ δημόσια από μέρους της Κυβέρνησης της Αυτού Μεγαλειότητας για το ότι έθεσε τις υπηρεσίες του ως Προέδρου στη διάθεση της Κυβέρνησης.

Σας συγχαίρω δε για το ότι έχετε ως Πρόεδρο σας άνδρα όχι μόνο καταφανούς ικανότητας, αλλά και μοναδικής πείρας στα συνταγματικά εκείνα ζητήματα, τα οποία πρόκειται να συζητήσετε.

Σας ευχαριστώ επίσης διότι εθέσετε τις υπηρεσίες σας και τη συμβουλή σας στη διάθεση της Κυβέρνησης για έκτακτο αυτό σπουδαίο έργο.

Το έργο το οποίο έχετε επιληφθεί είναι πραγματικά ζωτικής σπουδαιότητας, οι εργασίες της Συνέλευσης αυτής δυνατόν να αποτελέσουν αποφασιστική καμπή στην Κυπριακή Ιστορία.

Το ζήτημα αυτό είναι υπεράνω κομματικής πολιτικής. Εκείνο προς το οποίο αποβλέπουμε είναι ένα σχέδιο συνταγματικού συστήματος, μέσα στο οποίο να μπορεί να ενασκηθεί η πολιτική των κομμάτων. Ο βαθμός της επιτυχίας σας θα είναι ανάλογος προς το βαθμό, στον οποίο θα παραμερίσετε τους κομματικούς υπολογισμούς καθ' ον χρόνο θα είστε απασχολημένοι με το έργο σας.

Είσθε όλοι άνδρες διαθέτοντες αξιόλογη πείρα στις δημόσιες ή εμπορικές υποθέσεις, καλά γνωστοί στους συμπατριώτες σας. Είμαι βέβαιος ότι αναγνωρίζετε την ουσιώδη αλήθεια, εκείνου το οποίο λέγω και την υψηλή ευθύνη την οποία αναλαμβάνετε. Από σας εξαρτάται να κάμετε καλό ή κακό στην Κύπρο. Με την επιτυχία του έργου σας, και σεις είμαι βέβαιος, μόνο την επιτυχία σκέπτεστε, μπορείτε να καταστήσετε την Κύπρο συνοδοιπόρο των σύγχρονων προοδευτικών ιδεών, προικίζοντες το λαό της νήσου με σύνταγματικούς θεσμούς, δημοκρατική μορφή εκλογών και νομοθετικό μηχανισμό, ο οποίος θα καταστήσει αυτόν ικανό να ρυθιμίζει τις εσωτερικές του υποθέσεις και να μετέχει στο έργο της Κυβέρνησης, πράγμα το οποίο μπορεί να εξυπηρετήσει μόνο την προαγωγή εκείνου, το οποίο αποτελεί τον

τελικό σκοπό όλων μας και το οποίο είναι η ευημερία και η ευδαιμονία της Νήσου μας αυτής".

Σαν τέλειωσε την ομιλία του ο Κυβερνήτης αναχώρησε ενώ τα μέλη της Διασκεπτικής έμειναν για λίγο ακόμα υπό την προεδρία του Αρχιδικαστή Τζάκσον για να συζητήσουν τις λεπτομέρειες της πορείας που θα ακολουθούσαν.

Πρώτη συνεδρία, αλλά κεκλεισμένων των θυρών, συμφωνήθηκε να γίνει στις 7 Νοεμβρίου ώστε να αρχίσει η έκθεση των απόψεων των διαφόρων πλευρών.

Αλλά όμως είχαν υπόψη τους οι Κύπριοι αντιπρόσωποι και άλλα η Αγγλία.

Από την πρώτη κιόλας συνεδρία και στις επόμενες που ακολούθησαν άρχισαν να διαφαίνονται οι πρώτες δυσκολίες.

Τα ελληνικά μέλη ζήτησαν διευκρινίσεις από την αρχή για τους όρους εντολής της συνέλευσης για να γνωρίζουν τι περιλάμβαναν και αν τα μέλη θα μπορούσαν να υποβάλουν συγκεκριμένες εισηγήσεις για τη μορφή του συντάγματος που είχαν υπόψη τους και το σοβαρότερο, αν πραγματικά η Αγγλία ήταν διατεθειμένη να προσφέρει Σύνταγμα πραγματικής αυτονομίας ή αν η σκέψη της ήταν να προσφέρει μια παραλλαγή του συντάγματος του 1930, με πολύ περιορισμένες εξουσίες στον Κυπριακό λαό.

Ο Αρχιδικαστής Τζάκσον απάντησε ότι απ' ό,τι είχε υπόψη του οι προτάσεις θα αφορούσαν σύνταγμα μέσα στα πλαίσια της αυτοκρατορίας, στο οποίο ο Κυβερνήτης θα είχε δικαίωμα αρνησικυρίας πάνω σ' αυτό.

Ανέφερε επίσης ότι όπως πίστευε στους όρους εντολής δεν θα εξυπακούετο η παραχώρηση πλήρους αυτοκυβέρνησης.

Για να χρυσώσει μάλιστα το χάπι ο Τζάκσον έκαμε μια σύγκριση μεταξύ του συντάγματος του 1930 και αυτού που είχε υπόψη του και είπε ότι στο νέο σύνταγμα η πλειοψηφία θα είναι πραγματική.

Δεν θα προκύπτει, είπε, ζήτημα ισοφαρίσεως των φήφων της πλειοψηφούσης κοινότητας με συνδυασμό ψήφων των επισήμων μελών του νομοθετικού

και των μελών της μειονότητας, αλλά θα υπάρχει δίκαιη και επαρκής αντιπροσώπευση της μειονότητας. Ομως η αιρετή πλειοψηφία θα είναι πραγματική.

Είπε ακόμη ότι στο Εκτελεστικό Συμβούλιο θα μετέσχαν και μέλη του πλειοψηφούντος Κόμματος (θα είχαν δηλαδή τη μορφή σκιώδους Κυβέρνησης) αλλά δεν θα έφεραν τον τίτλο του Υπουργού, αλλά απλώς θα συνδέονταν με διάφορες υπηρεσίες όπως η Υγεία, και η Παιδεία.

Ακόμη για το "βέτο" του κυβερνήτη ο Τζάκσον είπε ότι αυτό θα διαφέρει από το Σύνταγμα του 1930. Στο Σύνταγμα εκείνο όταν προέκυπτε αδιέξοδος λύονταν με τη θέσπιση διαταγμάτων του Κυβερνήτη εν συμβουλίω.

Στο νέο σύνταγμα το βέτο δεν θα ισχύει πλήρως αλλά θα μπορούν να καθορισθούν οι περιπτώσεις αυτές που ο Κυβερνήτης θα έχει το δικαίωμα του βέτο όπως για παράδειγμα τα θέματα των μειονοτήτων.